

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Duminec'a, F6ies, candu concedu ajut6riale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu s6u 40 doidieceri, or 3 galbini mon. sunat6ria. Se prenumera la postela c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiecare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 14.

Braslovu, 2 Martiu 18 Febr., 1865.

Anulu XXVIII.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Din centrulu Transilvaniei.

(Despre unele pertraptari la senatulu imperialu.)

C6a unu trasnetu din serinu ne au venitu la cunoscentia pertraptarile din comitetulu financiaru alu senatulu imperiale sunat6rie despre bugetulu Transilvaniei; in acelu comitetu, in care au locu si unii deputati transilvani, s'a decisu ad. c6a din bugetulu Transilvaniei pe anulu 1865 se se st6rga la 400.000 fl. v. a. sub cuventu, ca de cumva ac6sta provincia seraca si sbuciumata de atatea rele, voiesce se si tiena autonom'ia, se nu st6 cu manele in sinu, oi se mai ingrigeasca si insusi de sene, si se nu mai amble c6rsindu mila, nici se se lenev6sca, ci ea insasi de puterea sa se se sustiena, portandusi ea spesele administratiunei auton6me. Pre catu ne mangaiamu, ca darea capulu din Ard6lu atatu de grea si neproportionata, odata totusi se va desfiencia, si pre candu citiramu, ca din acea dare cu totulu anomale se va 6rt6 una a treia parte, eata ca ne pomenimu, ca totu acelu senatu imperiale ce da cu o mana lia cu cealalta. — Acum voindu guberniulu seriosamente a organisa odata ac6sta provincia in intielegere cu diet'a, intocma precum ac6sta o cere si interesulu provinciei si celu alu guberniului, pentruc6 se nu mai fimu siliti c6a Tantalulu in mediuloculu apei a peri desete, i este de ne aparata lipsa, c6a spesele ce sunt de lipsa pentru ac6sta organizare ceruta de t6te impregiurarile, se le siba la mana. Dar' deunde, d6ca i se ciunta cifr'a din bugetu? Pentru ca ac6sta provintia dupa sistem'a contributionale de astadi (prin care cea mai mare parte a locuitorilor isi vendu capitalulu, adeca fundus instructus, pentruc6 se si p6ta plati darea, si prin care impregiurare scadiendu capitalulu, si poterea de contribuire pre anu in ainte merge scadiendu) alte dari s6u contributiuni nu mai e in stare, se mai p6ta porta. — Ce e dar' de facutu?!

Noi primimu bucurosi autonom'ia provinciale, inse apoi dispusetiunile ce le va face diet'a tieriei in cointielegere cu guberniulu se nu mai p6ta deveni obiectu de discussiune pentru altulu alu treilea; precum ac6sta s'a fipsatu prin diplom'a din 20 Oct. 1860 si patent'a din 26 Fauru 1861; oi inse si din acestu incidente se vede, ca atributiunile de autonomia asia precum le precepemu noi, colo intre acei domni, carii pre noi si impregiurarile n6stre nu le cunoscu, afla alta explicare. Se punemu ca diet'a tieriei va voi se duca in indeplinire cutare proieptu, dinsa in cointielegere cu guberniulu decide indeplenirea, in urm'a caria se ceru spese pecale constitutionale dela senatulu imperiale, acesta inse din cauza lui cunoscute dice ba, si eata autonom'ia n6stra se face apa, nemica, ma devenimu de risu cu ea. Nu o dicemu ac6sta c6a si cum nu o amu onora din destulu, ci, ca intre asemenea impregiurari atatu noi catu si guberniulu ne vomu int6rce purure totu in acestu cercu vitiosu, pana candu nu se va fipsa linea, preste care se nu p6ta trece nimene asia lense precum se in-templa acum.

Noi nu avemu nici o bucuria pentru sistemulu de crutiare ap6catu catra Transilvani'a, ca acesta are intielesu numai pentru cei, carii au primitu multu, 6r' pentru noi, carii pana acum numai am datu fora a se fi primitu vre unu aequivalentu pipaitu, nu! Noi nu suntemu in stare pre lunga atate grautati, ce portamu acum, se mai sustienemu si spesele administratiunei provinciale, carea dupa organizarea ei mai multu prevede interesele statulu de catu ale n6stre. De aici provine grigi'a si neodichna publica, ca in locu de a fi scutiti catu de catu de greutati, care ne apasa, vomu av6 a porta nu numai a le n6stre, ci si ale altora. —

Mi ar' plac6 se facu paralele intre multe alte si intre salariale ce se dau in deosebite provincii nu numai diregatorilor de statu, ci chiaru si celoru municipali de acum, mi ar' plac6 se descoperu cerculu de activitate alu unora si si alu altora, pentru c6a stralucitulu senatu imperiale se p6ta

prinde cu man'a marea disproportiune ce esista atatu in sistem'a platiloru, catu si in cerculu de activitate si cu t6te aceste, cei din provinciile germane tragu plati bune, candu cesti din Transilvani'a pe longa platile ce le au nici nu potu traii, nici muri, ci inse aceste paralele le lasu acum cugtandu, ca sunt cunoscute nunumai in guberniu, ci chiaru si publiculu romanu, pentru care se scriu aceste.

Din portarea stangei din senatulu imperiale se vede, ca e departe acelu tempu, in care se se faca adeveru promisiunea acea solomna a ministrulu de statu oav. de Schmerling, candu au intratu deputatii ardeleni in senatulu imperiale, dicundu: „Die Siebenb6rger sollen es erfahren, was es heisst zum Reiche zu geh6ren,“ ca pe longa multe porecleturi se si batjocurescu, ear' interesele acestei provincie nu se socotescu intru nimicu, si, nu din partea regimulu ci din cealalta, ignominiae additur et contumelia! X Y Z.

Dela senatulu imperialu.

In siedinti'a 28 dupa unele curente, intre cari e si aceea, ca deputatulu Popu sia luatu concessiune pe 8 dile, dep. Schuler-Libloy r6ga, c6a presied. comisiunii pentru calea de feru a Ard6lulu se se intrebe, ca ce a luoratu si d6ca se afla in stare se si ast6rna reportulu inaintea casei, pentruca s'a cetitu prin diurnale, ca s'au inourcatu propunerile si s'au schimbata referintii si acum nu se mai aude nemica de acelu comitetu si e periculu, c6a nu cumva caus'a ac6st'a se remana neresolvita spre cea mai mare dauna a imperiulu si a tierii si se se interpel6sa respectiv'a comisiune.

Presiedintele comisiunii conte Vrincz indata si dechiara, ca in siedinti'a din urma a comitetulu a propusu Skene, c6a cladirea drumulu de feru se se esecutescu cu spesele statulu (se intielege, ca numai pana la Beligradu) si ac6st'a propunere s'a impartesitu cu ministeriulu de finantia, care se rog6 se si d6 opiniunea in siedinti'a cea mai de apr6pe si comisiunea se afla acum in asteptare.

Apoi urm6za ministrii, cu interpelatiuni; min. de esterne c. Mensdorf la interpelatiunea lui M6hlfeld raspunde, ca regimulu nu se afla in pusetiune a descoperi stadiulu, in care se afla negociatiunile pentru Schleswig-Holstein, fiinduca ele inca mai decurgu; apoi regimulu Maiestatii S'ale imperatulu nu recun6sca a fi obligatu prin constitutiune, c6a se impartas6sca tractatulu respectivu din 30 Oct. cu cas'a.

Min. de Schmerling apromite, ca va responde la interpelatiunea in privint'a § 13 din constitutiune si a starii martiale din Galiti'a in una din sied. viit6rie. Min. Lasser in contielegere cu min. de justitia responde la interpelatiunea pentru fidei comise, cumca dela an. 1860 in unele casuri s'a datu pre inalta v6ia la infintiarea de fidei comise si in patent'a din 9 Augustu 1854 F. L. J. Nr. 208 sta chiaru determinatu, ca ac6st'a e numai competint'a imperatulu prin urmare nu se tiene de competint'a senatulu imperialu.

Min. de finantia aduce nesce proiecte de lege privit6rie la impartirea si redicarea contributiunii pe venite dela societatile de actii in deosebite tieri de cor6na; pentru venderea bunurilor statulu si reducerea imprumutulu de argintu celui mai prospetu, si dupa ac6st'a propune bugetulu pe an. 1866 cu venite de 512,879.103 si cu spese de 542,455.330 si cu unu deficitu in suma rotunda de 29,000.000 si dupa calculu facutu ar' reman6 deficitu numai 12,400.000; bugetulu de resbelu se micusior6sa cu 5,600.000.

Inse fiinduca intre percepte s'au pusu 37,424,540 fl., suma, ce nu 6se din vinitu, ci din vendiarea de bunuri ale statulu, cari sunt capitalu, si ponenduse odata intre percepte, d. e. pe an. 1867 6r' lasa gaura mare la deficitu, asia pe dreptu ar trebui se se i6 deficitulu pe an. 1866 cu cifra de 67 si mai bine mil., si numai cu vinderea de bunuri sescade la 27,424.540. Finant'a si militia sunt rubricile, cari fora dauna ar' pot6 suplini deficitele. Acestu bugetu s6mana c6a ou cu ou cu estu de pe an. 1865 cu pucina diferintia. Noi

ilu vomu publica de alta data; acum adaugemu din legea pentru vendierea proprietatilor de statu: ca in Bucovin'a, c. campungu se voru vinde baile dela Dorna si in c. Zuczka campuri si paduri. Temisió r'a: padurile camerali. Ardélu, Hinidóra: obiectele montane in Govasdia, Cudziru, Sebeshely, Toplitz, si la Részbánya in Ungari'a lucrurile de acolo montane.

Date statistice in legaminte cu contributiunile.

II. Vitele domestice si produsul lor.

Ati vediutu portarile partitei stange si chiaru a unei parti din centru, precum si a polonilor catra ardeleni in parlamentulu imperialu. Celu care va citi cu luareaminte tóte cuventarile din trei siedintie asiá precum aceleasi s'au stenografitu din vorba 'n vorba, eara nu din scholletulu impartasitu prin diurnale, va descoperi pré usioru, ca lupt'a cea mai inversiunata a decursu mai alesu in cifre, cum si ca cei din stang'a sciura a le manui cu mare maiestria spre a respinge cu ajutorulu loru orice drépta pretensiune a Transilvaniei de a i se usiora sarcinele contributiuniloru. Eata deci si mai invederata caus'a, pentru care eu nu vonu inceta, de a recomanda publiculu oitóru ocuparea mai inadinsu cu datele statistice, eara mai anumitu cu afacerile finantiale. Eu dupa simptomele ce mi s'au aratat inca din an. 1863 n'am lipsitu a indemna pe compatrioti, cá ne asteptandu nu sciuc ce usiorare de dari grele, se 'si incó rde tóte poterile loru trupesci si sufletesci spre a si usiora viéti'a in altu modu, eara anume prin o economia mai intielépta, prin pastrare, prin ferirea de spese órbe si de veninulu luosului. Intr'aceea pentru cá se ne cunósemu si mai bine starea si pusetiunea nóstra materiala intre cealalte tieri, trebuie se mergemu in cunóscerea dateloru statistice inca si mai departe decatu amu ajunsu pana in Nr. trecut. Se mai vedemu deci astadata, care este numerulu viteloru domestice in fiacare tíera, reflectendu totuodata si la calitatea loru. Observamu inse, ca datele acestea sunt din 1857, ca inse dupa impregiurarile aniloru din urma diferinti'a intre atunci si astadi nu póte se fia mare.

Se incepemu dela vitele copitate.

Armasari, cai, epe fi mandí pana la 3 ani sunt: in sum'a totala 3,460.399; eara asini muli (catéri) 23.781.

Din acestea sume se vine pe Ungari'a cu Banatulu 1,569.823 cai etc., si 1311 asini, muli.

Pe Transilvani'a numai 187.422 cai si 226 asini si muli.

Restulu sumei totale se vine pe tóte cealalte tieri, cu care inse astadata la acestu ramu alu economiei nu voimu a ne ocupa, ci ne marginimu numai la Transilvani'a.

Intrebamu mai anteu de tóte, pentruce in Ardélu sunt cai relative atatu de pucini, candu ardelenii mai au inca locu destulu unde se tiena si cu ce se nutrésca acesta vita nobila si fó rte folosítóre? Pentruca au peritu cai multi in an. 1848/9? Acésta desvinuire nu mai prinde locu la nimeni. Ca in Ardélu tienu cai aprópe numai domnii si sasii? Cam asiá este, pentruca in adeveru prin comitate, adica in partea cea mai mare a tierii vedi cai fó rte pucini la poporulu tieraneacu; eara cati vedi, inca sunt unu soiu fó rte prostu, nisce sterpituri, martióge, une ori ceva mai mari numai decatu mulii. Se vede in adeveru, ca anume la tieranii fostii iobagi este ceva tradió nalu cá se nu tiena cai, adica fric'a de manaturi séu postarii (Vorspann) de un'a, puterea legii aprobatale de alta parte, prin care, tieraniloru odinióra le era opritu a tiené cai, eara déca 'i avea, domnii ii lua dela ei.

Au trecut acelea timpuri; prin urmare toti aceia carii au vreo iniurintia asupra locuitoriloru se'i indemne cu totu adinsulu a'si cumpara epe, a le mediulóci prasila dela armasari de soiu tare si frumosu, a se deda bine la tienerea care cere o deprindere inadinsu, a le face grasduri inalte, curate, luminóse, calduóse, eara nu cotetie cá de porci. Apoi din calu frumosu, tienu bine si deprinsu faci bani.

Vite cornute, adica tauri, boi, vaci, junci si junince pana la 3 ani sunt 14,257.116.

Din acestea in Ungari'a cu Banatulu 3,835.992. In Ardélu 1,897.171.

Acésta cifra ar' insufla ceva respektu, pentru ca eata se vine aprópe mai pentru fiacare omu oate o vita cornuta; déca inse ougetu, pana in catu si soiu viteloru cornute pe anu ce merge totu mai tare scade in calitatea sa, séu adica merge degenerandu, atunci me coprinde o grea intristare. Nu

e de ajunsu, oa in mai multe tienuturi nimeni nu se mai ingrijesce de tauri, alesi de tari si frumosi, dar' apoi vitele cornute sunt tractate prea adesea cá dusmane ale omului, eara nu eá prietine ale lui, precum sunt ele intru adeveru. Primavér'a si tómn'a pe ploii reci si in oapu de nópte sub cerulu liberu in batatura (ograda), séu tocma la padure, eara in nisce temntie scarnave, scund, reci, pulberóse, in totulu intunecóse, biat'a vita plina de balega, pare ca adica ei nu 'iar puti si nu iar strica mirosulu balegariulu seu; mai adaugei nutretiulu datu fara nici o regula, adesea mucedu, pulberosu séu umedu, inca si plinu de gainatiu si de pene si mai niciodata saratu, apoi totusi se astepti dela vit'a cornuta munca grea, lapte multu si bunu, vitiei frumosi si pretiu mare in tergu, pentrucá se te poti platí de dari si nevoi? A tiené in asemenea modu vite este séu nebunia séu tirania.

Asini (magari) sunt in monarchi'a intréga numai 88.283, eara din acestia in Ungari'a 24.571 si in Ardéla numai 1.108. Acestu animalu pra multu despretiuitu, inse fara dreptu, s'ar poté folosi la o multime de trebi omenesci, fiindu omului de mare ajutoriu la portarea sarcineloru mai alesu pe locuri delóse si montóse, precum se intempla in tierile resaritene si in cele de catra amiédiadi; preste acestea sarmanulu asinu e indestulatu cu celu mai simplu nutretiu.

Oi aru fi in totu coprinsulu monarchiei cam la 17 mil., din care pe Ungari'a se vinu 8,310.000, eara pe Ardélu 1,897.000.

Despre tienerea oiloru amu avé a dice fó rte multe; fiare inse de ajunsu a repeti pentru astadata si aici numai ceea ce am mai observatu si cu alta ocaziune, cumca sarmana oiti'a inca e tractata de omu adesea nu cá binefacatórea, ci cá neprietin'a lui. Oiti'a nu'si resbuna, vine inse esecutiunea de dari si isi resbuna aceea in loculu ei, eara unde nu este oie, se ia sumanulu, saric'a, cojoculu, bund'a, peptariulu. Déca nu va strabate in poporu o alta datina de a tiené oi, numerulu acelora va trebui se scadia pe anu ce merge spre cea mai mare dauna a locuitoriloru, ale caroru femei incetu cu incetulu voru uita a scarmana, peptena tó rce si tiese lan'a. Scóla agronomica, viia odata si imperati'a ta.

Capre sunt preste 1,500.000, eara din acestea in Ardélu 146.271. Cu caprele este lucru siodu; este usiora de ale tiené, ale inse facu in paduri tinere si in pometuri din gradine pagube atatu de mari, in catu asiá, precum se tienu pe la mai multe comune, este pecatu ale tiené. Capr'a se se tiena numai pe acolo, pe unde n'are se strice nici padurea nici pometulu. Inse la cate comune póte fi acésta?

Porci aru fi in monarchi'a preste 8 milióne si 150 mii, din care in Ungari'a preste 3 milióne, eara in Ardélu cam la 500 mii, prin urmare fó rte pucini pentru trebuintiele locuitoriloru, din care cauza se si aducu pe fiacare anu atati porci grasi mai alesu din Tíer'a romanésca, inse si din Ungari'a. Acésta e o ticalosia pentru ardeleni. In comitate s'aru poté prasi atati porci de soiuri mari si grase, incatu se lipsésca cu totulu importarea de ori si unde. Ci acestu ramu alu economiei inca se afla in starea sa primitiva. G. B.

Zernesca in 7/19 Fauru 1865.

Astadi avuramu fortuna a fi martori unei festivitati ne, mai pomenite in partile acéstea. Sosindu aici D. v. capitaniu si diriginte alu districtulu nostru Ioane Codru Dragusianulu, dupa ce asistá la servitiulu divinu in presentia reprezentantiloru tienutali, a mai multoru preoti intre cari si D. prota decoratu alu Fogarasiulu Petru Popu, si a DD. amploiatu locali dela oficiulu si judecatori'a tractuala, aduná publiculu alesu in cancelari'a judelui tractuale, unde, cetinduse mai antaiu decretulu inaltulu presidiu guberniale, cu solemnitate si intre entusiastice strigari de: Se traiésca! predede parintelui protopopu Ioane Metianu crucea de auru pentru merite, cu care fú decoratu de Maiestatea S'a, — si acésta pre longa o vorbire desfasiurata din testulu S. Evang. de adi: „Ori ce ati facutu unuia dintre aostii mai mici frati ai mei, mie mi ati facutu,“ din care areta celoru presenti, ca precum resplatesce Ddieu celoru, cari ajuta pe deaprópele loru, asia remunerésa si inaltulu regimu pe barbatulu, care cauta interesele poporului, care indentifica interesele poporului cu ale sale; si clasificandu meritele in ordinare si straordinarie — arata, ca Maiestatea S'a s'a induratu a decora pe parintele protopopu, pentru ca acesta prin intrepunerea lui la poporulu tractulu seu protopopescu cu ascultarea si implinirea atatu a precepteloru relegióse, catu si imperatesci, a desfasiuratu óresicari merite estraordinarie spre folosulu vremelnicu alu omului, cá si spre acela alu regimulu, caci unu cetatianu

cu fric'a lui Ddieu, carele si implinesc cu acuratetia detorintile sale relegiose, scie asi implini cu acuratetia si pe celea ale regimului. Aratandu mai incolo, ca prin acésta procedere a Dlui protopopu, s'a folositu si regimulu, dara folosulu celu mai mare a fostu alu poporului, carele prin ascultarea sfaturiloru pomenitului parinte protopopu, a scapatu de urmarile cele grele ale asprimei legeri, si in fine aratandu, ca decoratiunea au fostu totdeauna si la tóte popórele in stima mai mare, cá la poporulu nostru, pentru ca alte popóra le considera, cá pe nesce semne vediute ale nevediteleru daruri imperatesci, — nesce semne vediute ale meriteloru ce póte nu totu omulu le póte vedé, semne, care arata, ca celu decoratu a facutu si lucratu mai multu, preste detorintiele sale. — Domnia S'a se bucura cu atatu mai multu, ca-ci cá romanu are rar'a norocire a si implini prea placut'a misiune facie cu unu barbatu pentru comuna si tractulu acesta prea meritatu, cu unu barbatu, care se bucura de atata incredere la poporulu si mai marii sei. —

La acestea parintele protopopu raspunde urmatóriele: Déca n'amu fi adiunsu si acele dile norocóse ale unui regimu, carele sub intielépt'a conducere a prea bunului nostru Domnitoriu Franciscu Iosifu I. face epoca placuta in istori'a tuturoru popóreloru sale, éra, mai alesu in acea a natiunei romane, — déca n'amu fi adiunsu sub unu asemenea reginte, carele dela suirea sa pre tronulu gloriosiloru sei strabuni a luatú pusetiune de parente facia cu popórele sale, éra mai alesu cu poporulu nostru, caruia insusi ei deschise portile unui viitoriu ferice, si déca acelasiu prea inaltu in asia pusetiune n'aru indentifica interesele poporului cu ale sale, n'asi pricepe cum viu Eu la decoratiunea crucei de auru pentru ajutorulu datu organeloru politice la complinirea armatei, ca-ce dapa cum si Dvóstra prea bine sciti Dloru, Eu carele in insusirea mea de preotu trebuie se fiu si celu maideaprópe amiou alu poporului, de aceea am conlucratu la complinirea contingentulu de recruti: pentruca luandu placut'a insarcinare din partea tienutulu nostru a intreveni la inaltulu guvernur. cá tenerii nostri supusi recrutarii, cari din privintie economice petrecu in Principatele romane si in Turci'a, se nu fia siliti a se presenta in Martie la comisiunea asentatória, ci acésta per exceptionem se se intimple numai in Iuniu, si diacundumi la anima eosoperarea acestei insarcinari, am trebuitu se stau bunu la inaltu acelasiu cu pusetiunea si onórea mea. — Deci dupace 'mi succese acésta, ce era mai naturalu, decatu, cá se me intrepunu la poporulu nostru, cá apoi la terminulu hotaritu (15 Iuniu) se se presentese toti tenerii cei obligati la militia din cele 2. clase inferióre, — atatu cá se nu'i adiunga asprimealegerii, catu si cá prin acésta se usuirese sortea acelorú catorva sute de teneri nenorociti din clasele mai bebrane, pe care póte pe dreptu si nedreptu adiungundui asprimea legeri, devenira ecosoficianti séu fugari de asentare si prin urmare pribegi in lume parasindu unii pe parenti, éra altii pe sociile, ba chiaru si familiiele sale.

Déca inse inaltulu regimu, carele si a luatú de base precum a pedepsi reulu, asia si a premia virtutea, aceea ce se face in folosulu poporului seu considera, si recunósce cá candu s'aru face in folosulu seu propriu, nu me prinde vreo mirare, vediendu si pucinele mele osteneli puse in obiectulu de susu, chiaru dela altisimulu locu recunoscutu.

De aceea cu tóta supunerea privescu si primescu cu placere decoratiunea dela inaltulu locu intre recunósccrea puoineloru mele ostenele si pentruca aceea consta din una cruce pe care eu cá preotu amu ales'o de conducatória carariloru vietiei mele, si pentruca aceea este semnulu prea naltei recunoscintie, unu semnu, prin care eu vediu pe deoparte si pre cealalta preotime, ba si pre poporulu acestui tienutu — onoratu, éra pe de alta parte, carele pre viitoriu mi va servi de mai mare indemnu a cauta cu mai multa silintia, indresneala interesele poporului nostru.

Deci asecurandu pre prea onor. D. v. capitaniu, cá organu alu regimului si prin Domnia s'a pre inaltulu regimu despre sentimentele mele cele leale catra inaltulu tronu Imperatescu si mai alesu catra prea nalt'a persóna a pré bunului nostru Domnitoriu, éra prin Dvóstra Dloru pre reprezentantii tienutulu nostru, ca eu insumi ceru dela Ddieu portarea acestei decoratiuni preanalte numai pana atunci, pana candu voiu cauta interesele poporului nostru, care bine intielese sunt una cu ale regimului, nu me potú retiené a nu da resunetu si expresiune sentimenteloru mele de recunoscintia prin unu intreitu „se traiéscu“ pentru Maiestatea S'a Imperatulu si natiunea romana! pentru Escelenti'a S'a guvernatorulu, care a conlucratu multu la onórea mea acésta, apoi in fine pentru toti ceilalti conlucatori, si mai alesu pentru dom-

nulu v. capitaniu cá organu alu regimului, si cá conducatoriu alu districtulu nostru.“

Cu acésta se fini ceremoni'a si apoi urmà unu prandiu stralucitu la Ple protopopu, unde nu lipsira cá si la alte prandiuri mari, felicitate toaste pentru Imperatu si alti omeni mari.

Dè Ddieu oá decoratiunea acésta dupa expresiunea cuvinteloru P. O. Dniei Sale sa'i fia unu indoitú indemnu si curagiu spre a se intrepune pentru interesele poporului si ale natiunei sale romane, — care mai 'nainte fiendu neconsiderata de barbatii cei mai activi si de influintia, cari parasiau castelele ei, indata ce erau imbetati de semne de influintia, ingenunchiásu prea tristu suptu asprimea si grautatea sortii! —

I. Comsia, parocu.

Cestiunea romano serba.

Diurnalele ne aducu seirea, ca parintele metropolitu Andreiu a sositu in 19 la Carlovic cu Ilustritatea S'a D. episcopu Ivacicoviciu si cu 11 alti deputati si ca congresulu serbescu 'si continua lucrarile, din care in privintia salarieloru preotiesci s'a defiptu, cá se fia celu mai pucinu de cate 400 fl.

Erá defipta pe 20 si alegerea unei comisiuni, pentru intrunirea unei invoieli cu romanii despre impartirea averiloru, inse acum odata remasa pe diosu, pentruca congresulu doresce mai inainte a cunósce mai de aprópe cererile (das Begehren?) ad. pretensiunea romaniloru.

Intr'o corespondintia in „Zukunft“ cu datu Carlovic 14 Febr. se descriu lineamentele fundamentali, in cari se invoiescu romanii cu cererile serbiloru, cari sunt: Intregirea congresulu serbescu cu inmultirea deputatiloru si din Banatu si din serbii Dalmatiei.

O asemenea cestiune au si romanii de alta parte cu romanii din Bucovin'a. Cu tóte, ca o parte din clerulu mai inaltu alu Bucovinei nu vré a se uni cu organic'a subordinare ierarcica suptu metropolitulu romanu, totusi romanii cei din Ungari'a si cei din Banatu nu voru odihni neci decum, neci voru concede, cá acésta intrunire se depinda numai dela episcopulu Bucovinei. — Romanii sperésa dela coróna aplacidarea tenerii unui congresu nationalu la care dorescu a se chiamá si deputatii din Bucovin'a. — Beseric'a nationala orientala ortodocsa se formese in fia care statu unu totu, pe catu se intinde natiunea ce marturisesce acést'a credintia, si in cestiunile acestea cardinali romanii cu serbii au laolalta unu interesu solidariu. In caus'a despartirii si a impartirii averiloru se promite o continuare; si in urma se bucura coresp. romanu, ca sinodulu serbescu a pasitu la inaltulu regimu, cá in locul titulaturii (cor. dice: Nomenclatur): gr. or., se se intr'oducea numirea: „orientalu ortodocsu.“ — (Mai bine „Lege romana dreptu credintiósu cá si in vecinia.“) —

„Auru“ diurnalele Vienei mai aflara nu sciu de unde si o comóra de auru. Cumca ad. in baile dela Abrudu pe la inceputulu lui Fauru, anumitu in baile Isbit'a si Longesci sar' fi aflatu mai o maja de auru, cea ce ar' fi pornitu sperantiele baiasiloru la munti de auru. Noi patriotii nu audiramu inca nemicu de o fabula californica cá acésta. Or e adeveru?! Nu taceti — si in bine, cá si in reu! —

Din caus'a intrerumperii pasagiului cu carulu postii dela Timisiór'a si póte si mai susu prin Ungari'a (unde pe la Sümeg se fi caditu atata néua, incatu erá siliti ómenii a esi pe urloiu din casa, cá se vadia faci'a cerului) n'amu primitu neci noi posta vienesa de vro 4 dile; de acea neoi ca potemu servi cu alte sciri mai prospete de interesu; ér' cu nemicuri, scornituri, descrieri de baluri, pe care lature s'a culcatu cu tare si sa sculatu celalaltu si alte radotage, maritage, blamage, si cate alte secaturi mai insira altii, nu voimú a ne implé colónele.

Din afara. Caus'a germana sta totu neresolvita, finduca Prusi'a totu amana resolvirea ei, pana candu va sosi momentulu, se dica, ca nu póte concede nemicu din pretensiunea s'a de a fi protectoru disputoriu in Schleswig-Holstein. —

In Angli'a parlamentulu se ocupa cu proiectarea fortificarii dela Quebec in Americ'a anglicana, temenduse de republicanii staturiloru unite, cá se nu'si intórca armele asuprai.

In Franci'a s'a votatu adres'a la mesagiulu imperatescu si partit'a liberala are de cugetu a cere deplin'a mesura a libertatiloru apromise cu cumpan'a de auru in mesagiu. In cartea galbena si in cea albastra, cari se publica acum dupa olalta, se afla sirulu actiunei diplomatice, atatu in caus'a germano-dana catu si in caus'a conventiunii italiene si roman'a; abia inse se afla vreo impregiurare in tóte acelea acte, care se nu ne fia cunoscuta din impartesirile, ce leamu insiratu la tempulu seu.

ROMANIA. De mai multe zile pasagiul catre Bucuresti s'au ingraiatu atatu de tare, in catu comunicatiunea a suferitu de mai multe zile mai o intrerumpere, si abia astadi primiramu posta de vreo optu zile in cöce. Diurnalulu „Reform'a," ne aduce o destituire a unui grefieru consistoriei de Ismailu, pentruca a cercatu se corumpa prin mita pre unu functionariu. Domnulu min. alu justitiei Vernescu se vede, ca a luat u iniatiua energioasa spre a sterpi séu celu pucinu a mai rari coruptiunea si mituirile intre amplotiati. Ne miramu inse, ca pana la Ismailu nu s'au mai aflatu casuri de asemené actiune iniatiua. —

In senatu si in camera inca totu decurgu desbaterile. Anumitu in siedinti'a din 18 Ian. s'a primitu si din partea senatului legea despre diurnulu deputatiloru, care sta din urmatörii patru articuli.

Articululu 1-u. Membrii adunarii legislative au, si voru avé, de la inceputulu sesiunii curente, o diurna de 2 galbeni pe di.

Art. 2. Deputatii functionari séu pensionari se voru bucura de acésta diurna!

Art. 3. Deputatii perdu dreptulu loru la acésta diurna, candu voru fi in congediu, candu voru lipsi de la siedintiele camerei, séu ale sectiuniloru, fara cá se motivese mai antaiu lips'a loru.

Art. 4. Dreptulu la diurna incetésa la espirarea termenulu de 3 luni, ficsatu de conventiune pentru sesiunea ordinaria a adunarii; dar' deputatii voru priimi acésta diurna pe catu tempu, in cursulu anului, voru fi convocati in sesiune extraordinara.

— Proprietarii cerusera se se faca unu regulamentu pentru esecutarea obligatiuniloru rurale, si in senatu se si decisé a se tramite acést'a petitiune la auctoritatea competinta, cá se se elaborese unu proiectu de lege administrativa rurala, care se ooprindia tóte garantiile posibile pentru securitatea proprietariloru, cea ce s'a si adoptatu prin votisare. — Dar' despre securanti'a plugariloru séu agricultoriloru, cumca ei nu voru fi insielati cu mesuraturile pamentului si cu calitatea lui, candu s'or desface, se va face unu proiectu de lege, care se dictese indata la prim'a reclamare a unui tieranu insielatu una nóua revisiune, fóra catu de pucinu respectu la vreo invoire precésa cu prip'a, ou scopu de a insiela? — Mai eri intelniramu aici vr'o 2 tierani de pe longa Campin'a-Ploiesci, cari intrebatu de relatiuni de aceste, respunsera: Eu am plaitu su nume de 6 pogóne preste 65 de lei pe anu la boieriu, si cu tóte ca n'or fi neci 4, totusi m'asiu multiami, numai se scapu de elu; prin urmare aici inca se cere garanti'a cea mai posibila, pentruca statulu cu catu va avé mai multi civi mai avuti, cu atata va fi mai potinte si mai solidu. Se aperamu dar' cu consciintia tóte interesele in egala mesura. —

Cuventarea D. V. Alecsandrescu la inaugurarea scólei comerciale redicate in Bucuresci:

„Domniloru! Suntemu departe de timpii aceia, candu comerciulu era despretiuitu, candu filosofii si legistii priviau pre comercianti séu cá pre nisce ómeni periculosi societatii si chiaru natiunei loru, séu cá obiectu ori tienta satiriloru si diatribelorü poetiloru.

Astadi lumea a intielesu retacirea anticitatii in asta privintia, cum a intielesu pe de alta parte si uriesi'a marre a aceleasi anticitati in arte, litere, in cugetare. Astadi lumea a intielesu cu deosebire, (si acesta este cea mai mare si mai nobila apologia a comerciului,) cum comerciului a datoratu anticitatea si chiaru acea cultura sublima filosofica, literaria si artistica. In adeveru D-loru, relatiuniloru comerciale cu estremulu Orientu, datori Greci'a, si prin Greci'a noi, Europa, cultur'a, civilizarea imprumutata de la India, Egiptu, Fenicia.... Nu numai o cugetare mare, nu numai o teoria profunda, nu numai o forma deplinita perfecta sunt comune lui Omer si Bibliei, Bibliei si Mahabaratei si Ramaianei. Caravanele Indiei nu aduceau Tirului si Sidonului numai marfuri; idea venia intre cclituri, cum mai deunadi se dicea cá venitu din Americ'a intre colituri de bumbacu idea libertatii. Temple neperitóre ale inteligintiei umane, Mahabarata, Iliada, Odisea, Biblia.... Comerciulu a adusu D-loru de la una la alta, si pentru una si pentru alta, papiru, marmura, pandia, colore, purpura; forma si idea! Astadi acésta intrebare nu mai este in indoitua: comerciulu a fostu recunoscutu de veioula solida a civilizatiunei; astadi nu este tíera in care alaturea cu

temple pentru muse, se nu se ardice palate pentru comerciulu, pentru burse si scoli. Aceste palate sunt adeveratele colonade ale-celoru antaiu: musele nu mai sunt, ce dicu? n'au fostu nici una data cu totulu platonice: jöcurile olimpice, ismulu, au nevoia de laure de aur; Pindar l'a cantatu, si aurulu.... Éta aci, in acésta scóla veti deprinde, voi tineri, prin unu procesu mai inteliginte de catu alu alchimistiloru mediani, veti deprinde a-lu estrage, a-lu aduna si cu deosebire a-lu purifica spre a deveni cununa artelorü, cununi civice.

Asia, aci este ratiunea si esplicarea infintiarei de guvernamentulu si sub auspiciile Mariei S'ale Domnitorelui, a scólei acestia ce inauguramu astadi.

Domnia Vóstra, D-le directore, si D-loru profesori, neati spus'o, veti face din junii ce se grupa si ce se voru grupa in giurulu D-vóstre comercianti buni; da D-vóstra, Domnulu, ministru e siguru, — ei veti deprinde ceva mai multu: li veti areta cum comerciantele inteliginte scie a spori nu numai bunastarea materiala a s'a si a familiei s'ale, déra inca si bunastarea intelectuale si cu deosebire morale a s'a, a familiei s'ale si a societatii din care face parte. Domnia Vóstra, D-loru, nu veti face numai comercianti inteliginti, ci cu deosebire comercianti romani, si cari cá nisce adeverati cursori ai serbariloru sacre, voru inmana faci'a civilizarei pururea mai luminósa, de la unulu la altulu.

O mare lucrare ce astépta si increde guvernulu Mariei S'ale Domnitoriului acestei june scoli este partasia. s'a la inbunatatirea caracterului generale, caracterulu nationalu.

De la directiunea practica care ne va deprinde scóla acésta, societatea nóstra va invetia, o mai multu stabilitate, o mai pucina vagitate si nedeterminatiune, mai pre susu de tóte ne vomu invetia a ne face trebile insine, a trai mai pucinu, catu mai pucinu din bugetulu statului, a ne pretiui mai multu vedindu atunci catu putemu prin noi insine, si a adunge, astufeliu, la adeverat'a regenerare, la adeverata libertate!“

— Se astépta acum dela plas'a comercianta romana, cá dupa intieligenti'a patruindietatea si spiritulu ei dè intreprindere se se folosésca catu se póte mai cu deadinsulu de institutiunea ramului acestuia, in care, cá intr'o cardine se invertesce avuti'a statului si a natiunei, si se latiesce renumele si poterea lui vitala ce ascunde in sinulu seu.

La numerulu acesta se alatura si Fóia Nr. 1, cu aceea asteptare, cá onoratulu publicu cetitoriu se si vedésca dorinti'a si vointi'a sa de a o vedé esindu mai desu séu neci decatu. —

Ecsemplare se afla inca destule, afara de unii numeri, cari nu se scósera in ecsemplaria mai multe, decatu erá numerulu prenumerantiloru.

Respunsuri: Naseudu: De e gluma, inca buna. Gratulare! Nu te indoi nemica, ci 'ti implinesce apromisiunea, ca. —

Nr. 5682—1865.

Publicare.

Invetiatur'a studiului de mositu se va incepe atatu in Clusiu, catu si in Sabiu, ou inceputulu lunii Martie, in loculu d'antaiu, unde se afla si asiedimentu provincialu de nasoutu practice, — si in cele trei limbi ale patriei, unguresce, nemtiesce si romanesce se va propune: — in Sabiu numai nemtiesce si romanesce. —

Cele 24 stipendia ale institutului din Clusiu sunt pana acuma si asignate; — dara ar' fi de doritu, cá acelea tienu-turi in cari nu se afla mósie, — cate o comuna mai mare singura, — cu mai multe vecine, impreuna, se si alega din sinulu seu o femea intielepta, si de vresta, — pe carea apoi se-o invetia cu spese comunali, si care va se si implinésca cu tempu servitiulu seu la nasceri in comunele respective.

Din siedinti'a guvernului regescu transilvanu tienuta la Sabiu in 18 Februaru 1865.

Cursurile la bursa in 28. Februaru 1865 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 32 cr. v.
Augsburg	—	—	111 „ 35 „
London	—	—	112 „ 50 „
Imprumutulu nationalu	—	—	79 „ — „
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	71 „ 50 „
Actiile bancului	—	—	800 „ — „
„ creditului	—	—	187 „ 80 „

Obligatii desarcinarii pamentului in 21. Februaru 1865:

Bani 71.75 — Marfa 72.25